

VEČERNI LIST

NEODVISEN DNEVNIK

Cena za celo leto . K 60.— za pol leta . K 30.—
četrti leta . K 15.— an mesec . K 5.—
Dredništvo in upravištvo: Kopitarjeva ulica Štev. 6.
Telefon Štev. 50.

Inserati: Enostolpna poltversta (72 mm široka in 3 mm
visoka ali nje prostor) za enkrat po K 1.20. —
Postano: Enostolpna pettversta K 1.—. — izhaja vsak
dan, izjemši nedelje in praznike, ob 2. uri popoldne

Medicinska fakulteta v Ljubljani in Belgradu.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Belgrad, 19. maja. Vlada je odredila, da se v Belgradu in Ljubljani otvorita medicinski fakulteti. V to svrhu so imenovali

ne strokovne komisije, ki bodo proučavale to vprašanje.

Prvi kontreadmiral jugoslovanske mornarice.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Belgrad, 19. maja. Podpisano je povelje, v katerem je postavljen za prvega

kontreadmirala naše mornarice Dragotin Prizza.

Prisega jugoslovanskih mornarjev.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Belgrad, 19. maja. Včeraj zjutraj ob 10. uri je naše mornariško osebje, kakor moštvo tako častništvo, prisleglo zvestobo kralju in domovini. Bil je navzoč tudi

admiral Koch, ki je prisegel in imel istočasno lep nagovor, v katerem je poudaril važnost prisege.

Gibanje nemškega vojaštva na štajerski meji.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Maribor, 19. maja. Nemci v nevtralnem ozemlju, to je na črti Lipnica-Radgona, so dobili pretekle dni iz Grdaca poročilo, da je mirovna konferenca priznala nekako polovico nevtralnega ozemlja Jugoslaviji. Po ti vesti bi pripadala tudi Radgona, Cmurek, Straže, Špilje, Ernavž, Gomilica, Lučane in Arvež državi. Po vsem tem ozemlju se je raznesla vest, da bodo Jugoslovani že naslednje dni zasedli to črto. Nemci so takoj oborožili vse prebivalstvo v nevtralnem pasu in poslali iz

Gradca večjo množino municije v Lipnico. Poleg tega je dospelo v petek čez 600 nemških mornarjev v Lipnico, odkoder so v soboto odkorakali v smeri proti Cmureku. Največje gibanje oboroženih nemških moč so opazili na črti Trnovo (Weitersfeld)-Cmurek. Ljudje, ki prihajajo iz teh krajev, zatrjujejo, da ima nemško oboroževanje le obramben značaj. Da bi naše ljudi preplašili, so oddali Nemci pri Št. Vidu ob Voglu šest slepih strelcev iz topov.

Štajerske občine za pravične meje.

Ljubljanski dopisni urad poroča z dne 18. maja iz uradnega vira: V okrajnih glavarstvih Maribor, Slov. Gradec, Ljutomer, Ptuj, Brežice, Celje in Kočevje so vse občine po svojih zastopnikih sporočile okrajnim glavarstvom, da odločno zahtevajo združitev vse slovenske Štajerske z Mariborom in Radgono, vsega slovenskega Prekmurja, vse slo-

venske Koroške s Celovcem in Beljakom z državo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Enake sklepe javljajo tudi avtonomna mesta Maribor, Celje in Ptuj. V občinah, kjer ni proglašen preki sod, so se vršile danes javne manifestacije, pri katerih so se sklenile resolucije v enakem smislu.

Zahteve beguncev.

Mi begunci s Primorskega, ki se radi italijanske okupacije naše ožje domovine še vedno ne moremo vrniti na svoje domove, katere so zasedli Italijani in ki sedaj brezobzirno uničujejo slovenski značaj zemlje, teptajo naše narodne svečine, izganjajo naš narod iz dežele, ga zapirajo in

mi begunci s Koroškega, ki smo morali pred kratkim pred nemškim nasiljem zbežati s svojih domov, na katerih so zakrivali po 29. aprilu t. l. pred očmi nemške vlade nahujskani nemški šovinisti, kakor v zasmeh od ententnih državnikov zastopanih načel človečnosti, najhujša hudodelstva in barbarstva, kakor svojčas v Srbiji in Belgiji,

pozaprlji nad 2000 odličnih civilnih Slovencev brez razlike spola in starosti, jih trpinčili in jim deloma požgali domove, — niso se ustavili niti pred cerkvami, niti so prizanesli ženskam in otrokom —

streljali, vešali, pobijali z granatami in obmetavali z bombami ter razmesarjali ranjene in vjete vojake.

Zbrani dne 18. maja 1919 na javnem shodu v veliki dvorani hotela Union v Ljubljani

izjavljamo, da nimamo nujnejše želje, kakor da se čimprej vrnemo na svoje domove.

Zato zahtevamo, da merodajni faktorji ukrenejo takoj vse potrebno, da nam omogočijo to vrnitev s tem, da poskrbijo, da se na Primorskem naši, po vojski razdejani in porušeni domovi in gospodarska poslopja kar najhitreje popravijo in pozidajo, in da se na Koroškem nemško vojaštvo odstrani iz slovenskih pokrajin.

Najodločnejše protestiramo proti plebitvi, ropu, umoru in drugim nečuvnim grozodejstvom, katera so nemški vojaki in nemški civilisti o priliki zadnjih bojev na Koroškem zagrešili nad slovenskim civilnim prebivalstvom in nad našimi vojnimi vjetniki, in katera se dajo primerjati le še s postopanjem nemškega vojaštva v Srbiji in Belgiji.

Zahtevamo, da se nam na Primorskem, po vojski in na Koroškem vsled zadnjega nemškega napada povzročene

škoda v polnem obsegu poravnajo in da se zločinci kaznujejo.

Zahtevamo, da se nam omogoči in zagotovi mirno življenje in nemoteni gospodarski in kulturni razvoj v naši domovini.

Zato je potrebno, in to nujno zahtevamo, da se pred končno odločitvijo o pripadnosti Goriške, Trsta in Istre izvede v teh pokrajinah plebiscit v prisotnosti vsega domačega prebivalstva in pod nepristransko kontrolo.

Zahtevamo, da se čimprej in pravično reši vprašanje mej med Jugoslavijo in Nemško Avstrijo, tako da se vse po Slovincih obljudeno ozemlje na Koroškem z mestom Celovcem in Beljakom vred, ki ležita na slovenskem teritoriju, na katerem prebivamo Slovenci že nad 1000 let, ter sta gospodarska in prometna centrala sovenskega dela dežele, pridruži državi Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Zahtevamo slednjič, da se pri odločitvi mej države Srbov, Hrvatov in Slovencev v polnem obsegu upoštevajo vzvišena načela predsednika severno-ameriških zedinjenih držav o samoodločbi narodov.

Ovaduštva na Štajerskem.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Špilje, 19. maja. Bivši nadučitelj razpuščene šulferajnske šole v Št. Ilju Emmerich Gordon je opravljal med Špiljem in Lipnico nemško ovaduško službo. Mož je večkrat izginjal neznano kam. Pretekli petek opoldne je naša straža na Plaču pred Ernovžem zasledila tega moža, ko je bežal preko demarkacijske črte. Straža je na moža ustrelila. Gordon je kljub temu, da je bil težko ranjen, zbežal preko črte in se rešil. Zdaj leži v graški bolnišnici. Bil je naš zagrizen naroden nasprotnik, vodja vsenemštva v Št. Ilju.

Izpopolnitev bosenske vlade.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Belgrad, 19. maja. Bosansko vlado bodo izpopolnili na ta način. Za poverjenišvo za notranje posle je imenovan Milan Blažeković, za pravosodje dr. Milivoj Simić, za poljedelstvo in prehrano Ante Brzović. Stjepan Grgić bo šel v ministrstvo za prosveto v Belgradu, na njegovo mesto bo prišel šolski nadzornik dr. Križmanović.

Belgrad, 19. maja. V ministrstvo za notranja dela bodo osnovali poseben oddelek za Bosno, katerega bo vodil Osman Hadžić iz Banjaloke.

Sporazum med socialisti.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Belgrad, 19. maja. Upanje je, da bo prišlo do sporazuma med socialisti leve in onimi desne. More se pričakovati, da se bodo socialisti po združenju obeh kril vdeležili parlamentarne seje.

Kovana krona = 1 dinar.

LDU. Belgrad, 18. maja. Finančni minister je izdal naredbo, ki določa kurs kovanega denarja bivše avstro-ogrske države kakor tudi kovanega denarja črnogorskega in bolgarskega ena-

ko z dinarskim kurzom, tako da se bo pri državnih blagajnicah za vsako kovano krono, oziroma za vsak kovani lev ali perper izplačal en dinar.

Vojne dolgove plačata Nemška Avstrija in Mažarska.

Predvojni dolgovi se razdele med nove države.

LDU. Praga, 18. maja. (ČTU.) »Deutsche Tageszeitung« objavlja nastopno vest iz pariškega vira, katero ji je poslal njen curiški poročevalec: Kdaj bodo izročili mirovne pogoje nemško-avstrijski delegaciji, še ni gotovo, ker meje z Jugoslavijo še niso natančno določene. Nove države bodo morale plačati one državne dolgove bivše monarhije,

ki so nastali pred vojno, in sicer po določenem ključu, dočim bodo naprtili vse vojne dolgove samo Nemški Avstriji in Ogrski. Brodovje bivše mornarhije si bodo zavezniki razdelili med seboj.

LDU. Pariz, 18. maja. (DKU.) Reuterjev urad poroča: Določba v mirovni konferenci glede zahtev do Avstrije določa odškodnino petih milijard v zlatu.

Nemško-avstrijski delegati povabljeni.

LDU. St. Germain, 18. maja. (DKU.) Državni kancler dr. Renner je dobil danes nastopno pismo iz Pariza, datirano z dne 16. maja: »Gospod predsednik! Čast mi je, naznaniti Vam, da bo komite, ki je določen za proučevanje pooblastil, in čigar člani so predsednik Jules Cambon ter po en pooblaščenec petih aliranih in asociiranih velesil, Vas sprejel v ponedeljek, dne 19. maja, ob 3. uri 15 minut popoldne

v paviljonu Henri IV. v St. Germainu. Predsednik Vas bo prosil, da mu izročite pooblastila delegacij, ki zastopajo one države, ki so z Avstrijo v vojnem stanju ali ki so prekinile diplomatske odnose s to državo. Blagovolite, gospod predsednik, sprejeti zagotovilo mojega velesposlovanja. Clemenceau.« Naslov pisma se glasi: Gospodu kanclerju Rennerju, predsedniku avstrijske delegacije, St. Germain.

Izročitev mirovne pogodbe Nemški Avstriji.

LDU. Berlin, 18. maja. (Brezžično.) Glasom pariških listov se bo mirovna pogodba izročila Avstrijem v petek ali soboto v veliki dvorani st. germainskega gradu na enako slovesen način, kakor Nemcem.

LDU. Pariz, 18. maja. (DunKU.) Reuter poroča: Mirovna pogodba z Avstrijo je skoro že dogotovljena. Klavzule o odgovornosti za vojno so skoro iste, kakor v nemški pogodbi, bivšega cesarja Karla pa ne bodo obtožili.

Meje med Srbijo in Bolgarijo.

LDU. Lyon, 18. maja. (Brezžično.) Svet petorice je določil meje med Srbijo in Bolgarijo. Kakor poroča »Echo de Paris«, se je svet petorice pri svojem

delu opiral na podatke komisije, ki je to vprašanje proučevala. Nove meje dajejo Srbiji zadoščenje, dasiravno so njene zahteve nekoliko skržili.

Posest ponemčevalnih društev.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Št. Ilj, 18. maja. Danes je dr. Leskovar iz Maribora kot vladni nadzornik šulferajnskih, zidmarkinih in hajmstat-

skih posestev prodal ta posestva v slovensko oskrbo. Med obmejnimi ljudstvom je vzbudila ta vest veliko veselje.

Pred novimi boji med radikalci in demokrati

Verifikacije makedonskih poslancev.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Belgrad, 19. maja. Seja narodnega predstavništva se bo vršila v sredo. Na dnevnem redu je verifikacija mandatov makedonskih poslancev. Debate čakajo v

parlamentarnih krogih z velikim interesom, ker bo prišlo zopet do boja in pri glasovanju do meritve moči med radikalci in demokratsko zajednico.

Ministrske krize ni.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Belgrad, 19. maja. Vse vesti o ministrski krizi so bila gola časnikarska ugibanja. Kljub vroči bitki, ki se je izvojevala v zbornici med staroradikalci

in demokratskim klubom, je ostalo razmerje v kabinetu nespremenjeno. Zadeva verificiranja mandatov ne bo nikakor izzvala ministrske krize.

Ukrajinci prebili rumunsko fronto.

LDU, Moskva, 17. maja. (DKU, Brezlično.) Vojno poročilo sovjetske republike: Ukrajinska rdeča armada je prebila rumunsko fronto, prekoračila Dnjester pri Tiraspolju in zasedla več krajev. Ruska ofenziva v okraju Lugansk napreduje do-

bro. En polk Grigorijevske divizije je prestopil k sovjetskim četam. Deseti polk divizije Kappel je bil popolnoma uničen, 700 mož je bilo ujetih. Na vzhodni fronti prestopajo k sovjetskim četam celi oddelki.

Ameriški mandat v Albaniji.

LDU, Berlin, 16. maja. (DunKU.) »Berliner Tageblatt« poroča iz Haaga: Iz Pariza javljajo: Albanija je zaprosila Zedinjene države, da prevzamejo mandat nad Albanijo. Amerika je dala prijazen odgovor. Albanci se ostro upirajo londonski pogodbi, ki v resnici pomenja delitev dežele in napravlja Adri-

jo čisto italijanskim morjem. Računati se mora, da bo Albanija popolnoma izginila, ako bo Valona pripadla Italiji, ker bi Albanija med Grško, Srbijo in Italijo popolnoma propadla. Iz sedanje ureditve more Albanija pričakovati samo novo balkansko vojno.

Wilson ne namerava več kandidirati.

LDU Berlin, 18. maja. (Dun. KU) »Lokalanzeiger« javlja iz Haaga: »New York Herald« priobčuje brzojavko iz Washingtona, ki pravi, da namerava Wilson po svojem povratku v Ameriko javno izraziti željo, da ne bi ga volili ponovno. Vendar

bodo najbrž, kakor pravi list, skušali pritiskati na vse načine na predsednika, naj dobojuje borbo za zvezo narodov do konca; zato ni izključeno, da se bo predsednik odločil vseeno, kandidirati iznova.

Demokratska stranka.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Zagreb, 19. maja. V Splitu je bil sestanek za organizacijo demokratske stranke. Govoril je dr. Kartaglia in dr. Prisogno. Manifestirali so za popolno narodno zedinjenje pod dinastijo Karagjorgjevičev. Poslali so brzojavke Trumbiću, Smolaki in Pribičeviću.

Brzojavna zveza z Reko.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Reka, 19. maja. Pred par dnevi je po celih šestih mesecih nanovo upostavljena brzojavna zveza med Reko in ostalo Jugoslavijo. Treba je pa imeti posebno dovoljenje, ki ga dajo skoraj izključno le v trgovske svrhe.

Prevoz Hallerjeve armade.

LDU, Pariz, 18. maja. (Brezlično.) Iz Bazla poročajo: Drugo divizijo Hallerjeve armade prevažajo sedaj na Poljsko. Divizija obstoja večinoma iz bivših nemških vojnih ujetnikov, ki so pristojni na Poznanjskem, v Vzhodni Prusiji in na Zgornjem Sleškem.

Ameriški vojaki se vračajo.

LDU, Pariz, 16. maja. (Brezlično.) Iz Bresta javljajo: Parnik »Vaterland« je priplul v Brest, da odpelje 89. amerikansko divizijo domov v Zedinjene države.

Popravek nemške mirovne pogodbe.

LDU, Versailles, 17. maja. (DKU.) Clemenceau je izročil nemškemu delegatom nekatere popravke v mirovni pogodbi, vsled katerih se pogodba v nekaj točkah bistveno izpremeni. V tretjem delu: Politične določbe v Evropi se glasi šesti odstavek o Avstriji: Nemčija prizna neodvisnost Avstrije v mejah, ki se določijo v pogodbi med Avstrijo in glavnimi asociiranimi in aliiranimi državami. »Nemčija priznava, da je ta neodvisnost neizpremenljiva, razen če svet zveze narodov temu pritrdi.« V istem poglavju, odstavek 14, se določbo: Nemčija trajno in neovrgljivo priznava odvisnost teritorijev, ki so 1. avgusta 1914 bili ruski, dalje anuliranje brest-litovske pogodbe in vseh dogovorov, od novembra 1917 z vsemi vladami ali političnimi skupinami v Rusiji — izpremenili tako: »Nemčija trajno in neovrgljivo priznava odvisnost vseh teritorijev, ki so bili 1. avgusta 1914 ruski, dalje anuliranje

rest-litovske pogodbe in vseh dogovorov ki jih je sklenila z boljševiški vladami na Ruskem.« V 14. delu: »poročstva za izvedbo« se člen 430 sedaj glasi: »Ako b za zasedenja ali po preteku gori navedenih 15 let berlinski odbor za obnovo uvidel, da se Nemčija brani, izpolniti popolnoma ali deloma pogodbene obveze, se bodo do takrat izpraznjeni pasovi takoj zopet popolnoma ali deloma zasedli.«

Nemiri v Egiptu.

LDU Rotterdam, 18. maja. (Dun. KU.) V seji angleške zbornice dne 5. maja je izjavil državni podtajnik za zunanje posle Harmsworth: Izbruh nemirov v Egiptu je bil za urad za zunanje posle veliko preseenečenje. Ko so zatli nemire, je bilo skoro tisoč Egipčanov usmrčenih.

Raznoterosti.

LDU, Belgrad, 18. maja. Ministru dr. Lukiniću se je obrnilo na bolje in bo kmalu mogel zopet nastopiti službo.

LDU, Belgrad, 18. maja. V kompenzacijo pogodbe z Nemško Avstrijo si je izgovorila vlada tudi večjo množino pisarniških potrebščin. Trgovci s tem materialom dobe uvozna dovoljenja pri trgovskem ministristvu.

LDU, Belgrad, 18. maja. Včeraj so na svečan način proslavili spomin prvega bojevnika za narodno ujedinjenje dr. Jovana Skerlića. Slavnosti se je udeležilo več civilnih in vojaških odličnikov. V imenu Slovencev sta govorila posl. dr. Kukovec in dr. Lovrenčič.

LDU, Lyon, 18. maja. (Brezlično.) Kakor poročajo listi, bodo na Francoskem 10. junija t. l. živilske karte odpravljene. V veljavi ostanejo nadalje samo še sladkorne karte.

LDU, Lyon, 18. maja. (Brezlično.) Kakor poročajo iz Shanghaija, so dne 3. aprila t. l. odpotovali zadnji avstrijski in nemški državljani.

Iz pokrajine.

k Naši ujetniki na Koroškem. Ljubljanski dopisni urad poroča z dne 18. maja ob 10. uri iz uradnega vira: Južno od Spod. Dravograda ter v Dravski dolini so se 17. t. m. približevale nemške patrole našim predstražam in jih nadlegovale s streljanjem iz pušk in strijnic. Napadalin poizkusi so bili odbiti. Delovali sta obojestranski artiljeriji. Severno od Jezerskega sedla in na Zelenici smo prepodil sovražne patrole. Položaj je neizpremenjen. V Spitalu ob Dravi se nahajajo ti-le slovenski častniki-ujetniki: kapetana Vidrih Oton in Badiura Rudolf; nadporočniki Peterlin Makso, Legiša Radko, Rybar Miloš, Tratnik Ferdinand, Prešern Dušan, Černe Janez; poročniki Janko Stojan, Geršak Karol, Urbas France, Sturm Pavel, Kurent Andrej, Gogala Avgust, Zacherl France, Flašs Andrej; praporščaki Premrou Viljem, Turk Jakob, Vukšinič Martin, dr. Ploj France. — V rezervni

polniti števil. 1 v Celovcu leže in so dobro prekrbljeni: poročniki Stirn Jože, avlič Martin, Gačnik Janko in praporščak Gradt France. Dalje ti-le ranjeni vojaki: Rak Janez, Jamnik Ivan, Fingst (?) Janez, Blatnik Anton, Slatner Ludovik, Rosinc France, Oraš Rudolf, Markič Janez, Leben Janez, Pouk Ignacij, Richter Miha, Lampič Rudolf, Grabner Anton, Kunšek Miha, Spruck Alb., Bacher France, Bertinač France, Rudl Jakob, Freimuth Šimen, Zalokar Janez, Kohlmann Janez, Kopitler Ivan, Kodeš Bertl, Polak France, Ravter Jože, Gorjanc France, Bergmann Anton, Gril Alojzij, Šoban France, Lasnik Jože, Neiger Alojzij, Novak Janez, Mavec Jakob, Pintarič Janez, Breskva France, Arnoš Ivan, Jerlicio France, Jagodič France, Sodiok Jože, Ravter Jože, Prencar Jože, Zugmas Alojzij. — Umrl je dne 30. apr. Krušič Leopold in 4. maja Kranjc Janez. Bolni so: narednik Gradl Makso, deseterik Bugar Janez; vojaki: Leven Alojzij, Pustoslemšek (?), Zimmermann Jože, Jovanovič Vladislav, Bonovič Miha in Soršak Šimen. — Približno 90 ujetnikov je še v Celovcu; vsi drugi se nahajajo v Spittalu ob Dravi, v Gmündu in v Zgornjem Dravogradu.

k V **kuratorij tehniško-visokošolskega** tečaja je izvolil zbor docentov sledeče gospode: za gradbeni oddelek arh. inž. Vurnika, za strojni oddelek dr. Rih. Zupančiča, za rudarski oddelek dr. Samca, za geodetski oddelek inž. Leo Novaka. — Predavanja in praktične vaje se prične v sredo in sicer deloma na obrtni šoli v dvoranih V. in XVI. deloma na realci.

k **Posojilnice posnemajtel** Narodno čuteči odbor posojilnice v Gornji Radgoni je velikodušno podaril 235 K za šolsko knjižnico obmejne šole na Ščavnici, uvažujoč obmejne razmere. Krajni šolski svet in šolsko vodstvo se zahvaljujeja tem potom najpriskrbeje.

k V **Krškem** je prevzel lekarno s prvim t. m. g. mg. ph. Ivan Jošt iz Vojnika pri Celju.

k **Razpisane službe**, Razpisuje se mesto delovodje za izdelovalnico pohištva v taborišču Strnišče pri Ptuj. Plača po dogovoru. Istotam je razpisano mesto knjigovodje. Prosilci naj pošljejo svoj s priporočili opremljene prošnje »Predstojništvu taboriščne uprave« v Strnišču pri Ptuj.

Iz Ljubljane.

1 **Sinočna predstava** »Prodana nevesta« nam ni nudila od daleč tega, kar smo bili vajeni slišati začetkom njene uprizoritve. — Vsak bo pričakoval, da bo z večkratnimi uprizoritvami popolnejša ter se je v tej nadi marsikateri malenkosten nedostatek spregledal. — Včerajšnja predstava pa ni od daleč opravičila tega našega pričakovanja. Skušali so nas presenetiti z gostujočim meštajem Kecalom — gosp. Rumpelom. — Navadno pričakujemo od gostov, če že ne kaj izvanrednega in očarujočega, pa vsaj nekaj, kar bi v diskretni meri nadkriljevalo to, kar je bilo občinstvo vajeno slišati doslej. — V tem pričakovanju sem se preril tudi jaz do precej drage

vstopnice, a nisem našel od daleč tega, kar sem pričakoval, posebno ne od gostujočega Kecala. — Po mojem okusu in objektivni razsodi stoji precej daleč za g. Zathyem. — Pustimo igro, ta se dobremu pvcu na račun lepega proizvajanja večkrat odpušča, a tudi glasovno ni nikakor zadovoljil našega pričakovanja. — Saj se je pri tako hvaležni ariji, kakor je njegova, »Kdor ima dekle...«, kjer bi moral basist kar briljirati in očarati, mestoma kar zgubil, čeravno se je zdelo, da orkester, vpoštevajoč to, zmerneje spremlja. Ljubši mi je bil Zathyei, čeravno mu dela tu pa tam jezik kot Poljaku nekaj težkoč, ki bi se pa dale s pridnostjo in vztrajnostjo odstraniti. — Pri Zathyeu nisem opazil trganja logično tesno zvezanih fraz, kar bi pripisoval nedostatkemu obvladanju diha in kar ima za posledico tudi nastavek sunkoma, ki je včeraj pri g. gostu neprijetno dirnil. — Materijal ni slab in bi se dalo iz njega še precej napraviti, le nižine ni in kar sem je slišal, je bila tako stisnjena, šibka in nerazločna, da teh nizkih not ne smatram za glas. — In ta sekstet! Biser, »Prodane neveste«, kako so ga včeraj križali in lomili! Ubogi Smetana, da bi ga bil slišal! Ni treba biti bogve kak strokovnjak; vsak lajik je včeraj občutil, da je manjkalo vse. Kar zona me je zalila, tako je zahreščalo — v oštariji sem ga bolje slišal zapeti! — Kam je pa izginil zbor, katerega smo občudovali začetkom? Kje so oni izdatni, polni basi, saj ni bilo slišati včeraj ni enega! Tako prazno so zveneli ti drugače tako lepi zbori! So najbrže že zopet kake nam lastne zakulisne intrige in osebna zavijanja in nasprotja, ki skušajo spodriniti to iz opere, kar je, relativno vzeto, še najbolje. — Le tako naprej! A. P.

1 **Iz gledališke pisarne**. Za torek, 20. maja, napovedana premiera operete »Madam Favart« se mora preložiti, ker bolna gospodična Skalska ni še toliko okrevala, da bi mogla nastopiti. Kupljene vstopnice za to opereto veljajo za premiero, kadar se uprizori. Namesto »Madam Favart« se uprizori 20. maja ob 7. uri zvečer Baletni večer z javno produkcijo baletne šole za izven abon. 1 **»Glasbena Matica«**. V torek, dne 20. maja, ob 6. uri zvečer važna pevška vaja za ženski zbor.

1 **Koroškim beguncem**. Vsi koroški begunci, kateri bivajo v Ljubljani in okolici in so oddali pri tukajšnjemu odboru »Razvidnostni list« za begunce naj se javijo v torek dne 20. maja 1919 v pisarni odbora koroške begunce v Ljubljani, Poljanska cesta 4.

1 **Društvo inženjerjev** v Ljubljani vabi vse svoje člane na društveni sestanek v torek 20. t. m. ob 8. zvečer v dvorano mestnega magistrata. Na dnevnem redu je poročilo o reorganizaciji javne tehniške službe in volitev dveh članov v kuratorij za teh. vis. šol. tečaj.

1 **Poštena najditeljica**. Posestnica Cerar iz Spodnjih Domžal št. 4 je dne 17. t. m. na poti od gostilne Ferlinca po Mestnem trgu do Pod Trančo zgubila črno usnjato torbico z 1900 K denarja in različnimi spisi, glasečimi se na njenega moža. Poštena najditeljica Franciška Tavčar je od-

dala torbico in denar policijskemu ravnatelju.

1 **Prenočišče na trotoarju**. Marija Rozman, rojena leta 1872 v Trebnjem, je hotela v soboto prenočiti na prostem pred poslopjem finančnega ravnateljstva. Ker se je nabralo okrog nje preveč radovednega občinstva, so jo privedli v policijsko spalnico, od koder so jo odpravili domov v Mirnopeč.

1 **Prijeti hujskači**. Čuk Anton iz Pevme pri Gorici je bil na 16. t. m. pri južnem kolodvoru od vojaške policije aretovan, ker je hujskal tam nahajajoče se vojake, kateri so imeli oditi na koroško fronto, da naj nikar ne odidejo tje ali pa, da naj tam za to skrbijo, da pridejo sem Nemci, kateri so naši prijatelji. Čuka so izročili deželni sodniji. — Josip Kermelj je bil aretiran in izročen državnemu pravdniku, ker je vojakom, kateri so se peljali z dolensko železnico k orožnim vajam, rekel, da so neumni če se pozivu odzovejo. — Matija Bricelj, pleskar iz Bizovika, je v Ljubljani propagiral misel, da se vpoklicani ne bi odzvali pozivu k orožnim vajam. Ko je prišla patrola je izginil baje v Zagreb. Policija ga zasleduje.

1 **Bankovcev za 10.000 K** je dne 18. maja 1919, proti 15. uri popoldne pozabil neki trgovec na stranišču kavarne Union. Pošteni najditelj se naproša, naj izroči ta denar proti zakoniti najdenini na policijskem ravnateljstvu. Ako tega ne bi storil, ga bo zadela stroga kazen.

1 **Slepar**, bolj visoke postave, širokega života, oblečen v rjav kratek površnik, je vabil dne 18. maja nekaj po 12. uri Josipa Rehovca v hotel Union ter ga tam prosil, da mu zamenja tisočak. Rehovec mu je dal deset bankovcev po 100 K, nakar je slepar izginil. Policija ga zasleduje. Ta slučaj naj služi občinstvu v svarilo, da v Ljubljani tujim nepoznanim osebam ni zaupati.

1 **Razne tatvine**. Džunović Pahir, 20 let star, iz Prijedora pri Sarajevu, je bil zasačen na glavnem kolodvoru pri žepni tatvini. — Lapčević Andrej, rojen 1890 iz Sela pri Sisku, je bil tudi zasačen na glavnem kolodvoru pri žepni tatvini. — Traven Lorenc, Robič Ivan, Borlet Mart. in Sedevec Ivan, zaposleni pri žitnem zavodu, so bili zasačeni v nekem železniškem vozu I. in II. razreda na glavnem kolodvoru, ko so iz stropa platnen tapet rezali in že večjo množino za odnos pripravljeno imeli. Ovadli so jih državnemu pravdniku. — Sodec Friderik, 20 let star je prodajal pri Figovcu nek komat z opremo. Aretiran in zaslišan je izpovedal, da je kupil dotični komat od nepoznanih vojakov za 50 K. Pozneje se je izvedelo, da je bil komat skupno s konjem in vozom ukraden nekemu kmetu z Gorenjskega in da je Sodec prodal voz in konja že neki drugi stranki v Ljubljani. Sodec so iskali tudi radi dezertacije. — Škerjanec Lovr. je bil aretiran, ker je strogo osumljen, da je bil soudeležjen pri tatvini iz dveh vagonov na škodo sekcijskega načelnika inženirja Rudolfa Selaka. Pri njemu se je našlo le približno 10 litrov ukradenega vina, medtem ko znaša skupna škoda 10 tisoč kron. — Žibert Franc je bil aretiran,

ker je strogo osumljen, da je med vožnjo iz Karlovca v Ljubljano iz zaprtega kovčka ukradel večjo množino klota in nekaj čevljev. Pri hišni preiskavi se je našel del ukradenega blaga.

1 Zasačen tat. V noči od 16. na 17. t. m. se je vtihotapil Susut Feliks v spalnico moštva v vojaškem oskrbovališču. Vojaki so mislili, da je naš vojak, kateri je vpoklican k orožnim vajam in se niso brigali zanj. Ponoči je Susut vojakom iz oblek pokradel 2 uri, 3 denarnice in eno zlato veržico. Neki vojak se je zdrnil in zasačil tatu. Ukradene predmete so mu odvzeli in ga izročili državni policiji. Susut je bil s samokresom oborožen. Dospel je iz laškega ujetništva v Ljubljano, da potuje na Poljsko.

1 Dva vlomilca. Dne 11. maja t. l. je bilo v stanovanje Jerice Mence na Ilovici 37 po neznanih storilcih vlomljeno in na škodo Mencetove odnešenega za okoli 8000 K vrednega raznega perila in obleke ter za okoli 4000 K go-

lovine, ki je bila založena med perilom. Policiji se je posrečilo zasačiti vlomilca v osebah Jožefa Gartnerja, čevljarskega pomočnika iz Spod. Šiške in četovodje Danijela Zupanc iz Zaloške ceste. Prvi je dejanje odločno tajil, slednjič pa vendarle priznal toliko, da ga je k tatvini nagovarjal Zupanc, pri katerem se je prilikom aretacije našlo še vse ukradeno blago in nekaj nad dva tisoč kron gotovine. Znesek tisoč kron pa se je našel skrit pri Gartnerjevemu prijatelju Ivanu Kramer iz Sp. Šiške, ki je bil aretovan. Vlom je bil med prvima dvema dogovorjen in izvršen po načrtu ter se je tatovoma šlo predvsem za gotov denar. Ker tega nista dobila, sta potem pobrala perilo in šele na Zupancovem domu našla našla slučajno denar založen med ukradenimi rjuhami. Mencetovi povzročena škoda znaša sedaj še nekaj okoli 1000 K. Storilce so spravili na varno.

ž Blatni madeži in drugo, ki jih dobimo na ulici, se lahko odpravijo s sredstvom, ki je doslej kakor je videti malo znano, a vkljub temu priporočljivo. V mislih imamo svež prerezan krompir, s čigar dolžino se umazano mesto dobro odrgne. Madeži izginejo namah, a blago ostane popolnoma čisto, česar ne dosežemo, če umazano mesto še tako krtačimo.

Po svetu.

s Cerkvena zveza. Trije ameriški škofi potujejo v kratkem v Rim, kot poročajo, zato, da predložijo papežu načrt za cerkveno zvezo katoliške, protestantske in vzhodne cerkve. Nek škof se je izrazil, da to zvezo ne bo težje napraviti ko ligo narodov.

s Zita želi živeti v Italiji. Po vestih »Radioza« je izrazila bivša cesarica Zita željo, da bi se njh otrokom dovolilo bivanje v vili Piandre. Po zaključku mira misli dobiti tudi zase dovoljenje, da bi se preselila v Italijo. Vila Piandre leži med Pizo in Nareggia ter je privatna lastnina bivše cesarice Zite. Tam je bila rojena in vzgojena, tam je preživela ves čas do sarajevskega atentata, ko se je moral njen mož preseliti na Dunaj, ker je postal prestolonaslednik.

s Razočarani Belgijci. Povodom velike patrijotske slavnosti, ki se je vršila v Bruxellesu, je narod napravil na kralja adresno, v kateri izraža nevoljo nad tem, da belgijski narod ni dobil od zavznikov onih garancij in odškodnin, ki jih je zaslužil in ki so mu bile občane. Belgijski narod pravi, da ono, kar so mu dali, ne zadostuje, da se dvigne do one višine, na kateri je stal pred vojsko. V adresi zahtevajo od kralja, da reši narod od propasti, ki mu preti. Slično adresno so poslali tudi belgijskim diplomatičnim zastopnikom v Parizu.

s Slovanski jezik v S. Francesco. Na vseučilišču v San Francisco, ki ga obiskuje do 700 slušateljev, se nahaja katedra za slovanske jezike, in sicer za ruski, češki in hrvatsko-srbski jezik. Profesor slovanskih jezikov je Georges Ucyes.

s Spomeniki v Parizu. V Parizu se vodi akcija, ki jo podpirajo tudi umetniki, da bi se 53 spomenikov, ki ne odgovarjajo več okusu, ali umaknilo, ali pa popolnoma uničilo. To bodo predlagali mestni upravi; zanimanje za to akcijo je zelo veliko.

s Harden o blokadi. Maksimilijan Harden piše v listu »Zukunft« o blokadi, pa pravi, da je morala Nemčija za slučaj vojne vsekakor čakati na blokado, ker to ni trdil samo Bismarck in Coprini, ampak je delala na to vsa nemška carinska politika. Na haškem kongresu leta 1907. so predlagali Angleži, naj se prepove zaprtje morja, a Nemci so bili proti temu, ker so mislili, da bo za slučaj vojne Anglija kot industrialna država sestradana prej ko Nemčija, ki je deloma tudi poljedelska država. Na ta način se je Nemčija sama zanetla v mreže, v katerih se nahaja.

Otvoritev tehničnega visokošolskega tečaja.

Danes ob 10. uri dopoldne se je otvoril tehnični tečaj v dosedanji obrtni šoli. K otvoritvi so prišli zastopniki deželne vlade, mestne občine ljubljanske, dravske divizije, slovenski vseučiliški docenti, zastopniki vseučiliščne komisije, društva sl. inženirjev, mnogih javnih in zasebnih korporacij obilo prvih slušateljev tehničnega tečaja.

Navzoče je pozdravil v imenu vseučiliške komisije dr. Danilo Majar, ki je poročal o dosedanjem delu te komisije za uredništev slovenskega vseučilišča. Nato je poverjenik za uk in bogočastje, dr. Verstovšek, izrazil zahvalo vseučiliški komisiji in društvu inženirjev za njun trud in delo ter v imenu deželne vlade otvoril prvi tehnični visokošolski tečaj v Ljubljani. K sklepu je predlagal brzojavko regentu Aleksandru in prosvetnemu mini-

stru Davidoviču, v kateri izraža nado, da dobimo s pomočjo osrednje vlade kmalu popolno vseučilišče v Ljubljani.

V imenu društva slovenskih inženirjev je pozdravil novi zavod nadsvetnik Stergar. Svoj govor je tudi on končal s opzivom na osrednjo vlado, da nam pomore do popolne visoke šole. Dr. Triller je sporočil pozdrave in voščila mestne občine ljubljanske našemu mlademu tehničnemu znanstvenemu zavodu.

Po teh uvodnih govorih je nastopil docent Vidmar z otvoritvenim predavanjem o nalogah strojnega inženierja v bližnji bodočnosti, ter docent Zupančič o vlogi matematike v tehnični znanosti.

Vsa slavnost je bila skromna, a zelo pomembna. Z njo smo storili prvi korak k najvišjemu kulturnemu cilju, za katerim stremlj vsak narod, k lastnemu vseučilišču.

Repertoar narodnega gledališča.

Drama.

V ponedeljek, dne 19. maja: »Smrt majke Jugoviča«, A 54.

V torek, dne 20. maja: Zaprt.

V sredo, dne 21. maja: »Revolucija svatba«; znižane cene. Izven abon.

Opera.

V ponedeljek, dne 19. maja: Zaprt.

V torek, dne 20. maja, ob 7. uri zv.: »Baletni večer«, izven abon.

V sredo, dne 21. maja: »Bajaci in Evelina«, B 3/55.

Opozarjamo slavno občinstvo, da se vrši 40 letnica umetniškega delovanja na Slovenskem odru priljubljenega člana gospoda Antona Danila v življenjski komediji »Zemlja« dne 23. maja ob 8. uri zvečer v opernem gledališču.

Žena.

ž Kje stanujemo? Mnogi ljudje si iščejo stanovanja navadno v taki ulici, ki je blizu urada ali delavnice. To ni dobro. Stanovanje naj bo od mesta, kamor hodi človek na delo, bolj oddaljen, pa naj bo to že mini-ter ali delavec. Ta oddaljenost nas sili, da prehodimo pred in po delu lep kos poti. Pešhoja na svežem zraku nam krepi telo in sveži duha. Na delo ne smemo iti šele zadnji trenotek, da potem hitimo, ampak toliko zgodaj, da lahko gremo polagoma in opazujemo življenje okrog sebe. Kdor gre s to nakano na delo, se ga bo z veseljem poprijel, ker so ga utisi pokrepili in oživeli. Ravno tako moramo iti tudi z dela počasi in moramo zavreči vse skrbi in težave, ki so nas za časa dela težile in morile. Jedi, ki bi jih zavžili v nevolji in srd, ne bi nam koristile, a niti nad svoje doma ne bi iztresali svoje nevolje. Najbolj se priporoča stanovanje v predmestju, kjer je poleg stanovanja tudi vrt in sadovnjak.

Podpisujte 4% državno posojilo!

s **Povest o pajku.** Dr. Peters je videl nekoč, kako lastnik velike pajčevine ne čepi v sredi, ampak na spodnjem koncu in preži na plen. Da se prepriča, zakaj tako, vjame muho in jo pritakne tako blizu mreže, da se vjame ranijo s perutnicami in nogami. V istem trenutku pridrvi od spodaj pajek, čigar last je bila pajčevina, od spodaj gori, a od zgoraj doli prileti drug tuj pajek in takoj se začne med njima srditi boj za plen. Domači pajek ni bil zadosti močan, da bi branil hišne pravice, in se je moral kmalu umakniti. Naenkrat se pa z veliko hitrostjo zažene proti skrajnemu robu mreže. Opazovalec si začetkoma nikakor ni mogel razložiti, kaj naj to pomeni; a kmalu je bil na jasnem, kajti videl je, da je bila tam, kjer se je nahajal pajek, spojilna niz mreže odtrgana od zidu. Potem je pa letel pajek kakor za stavo okoli cele mreže in je povsod odtrgal nitke, ki so pripenjale mrežo na zid; samo včasih se je ozrl na drznega vlomilca. Nazadnje se je sesedlo prej tako lično omrežje v brezobličien kup in je viselo samo še na eni močni niti, in po tej je splezal sedaj pajek doli. Roparski pajek je bil pa medtem ovil svoj plen po vseh pravih umetnosti in bi bil gotovo že začel muho izsesavati, če bi ne bil postal njegov položaj od trenutka do trenutka bolj kritičen. Z eno nogo je držal svojo žrtev, z drugimi se je pa oprijemal ostankov omrežja in je tako pričakoval katus rofo. Ta je tudi kmalu prišla in odločil se je čudni boj moči in požrešnosti s slabostjo in zvijačo: domači pajek je odščipnil tudi zadnjo nit in vse skupaj je padlo na tla, pajčevina, ropar in muha.

s **Komu lahko služi cenzura?** Nek dopisnik »Matina« pravi, da lahko tudi cenzura dobro služi, samo da je treba z njo dobro postopati. On sam je dobil nalogo, da informira svoje časopise o mnenju ministrstva zunanjih zadev v različnih vprašanjih. Dopisnik se je poslužil teh-le sredstev: Napisal je dolg članek z različnimi hipotezami o onem, kar je hotel, da izve. Cenzura je črtala vse ono, kar se ni vjemalo z mnenjem vlade, a pustila je ostalo. Ko je vzporidil pozneje originalni članek s »črtanim«, ki je izšel pozneje v »Matinu«, je bil vedno približno na jasnem, kakega mnenja so »zgoraj«.

s **Čudna jetnišnica.** Gotovo najbolj čudna ječa sveta je Wormwood Scrubbs v Londonu. V vseh svojih delih je do konca zgrajena od kaznjencev samih, ki stanujejo tam. Kar niso mogli zgraditi na licu mesta, ker ni bilo zato pripravnega materiala, to so pa dali »stanovalci« drugih jetnišnic. Tako so dobili potrebni granit iz Dartmoora, cement iz Portlanda, lito železo tudi iz portlandske jetnišnice. Vse drugo, od načrta do zadnjega žeblija, so pa dali ponosni stanovalci Scrubbsa sami.

Stvar je pa tale:

Staro poslopje je bilo zanič in ni zadovoljvalo vedno rastočim potrebam. Treba je bilo napraviti novo in sicer kar brž. Poleg stare jetnišnice je bil pa pripraven

stavbni prostor. To so uradi že dognali, globlje v vprašanje se pa niso spustili.

Pa pride leta 1895 v Wormwood Scrubbs mož, obsojen na več let ječe. Pred nastopom strožje kazni je pa moral sedeti devet mesecev v takozvanem poskusnem jetništvu. Po poklicu je bil stavbnik in je bil napravil že marsikaj lepega. Bil je iz dobre hiše, je bil tudi dobro vzgojen, pa je bil v svoji mladostni razburjenosti zašel na napačna pota, je več potrošil kakor zaslužil in je prišel na nesrečno misel, da bi si nabavil potrebni denar s ponarejanjem papirnatih novcev. Sedaj je prišel že drugič v ječo zato.

Ta mož torej je zvedel sedaj ali pa je vedel že prej, da mislijo na zgradbo nove jetnišnice, da pa do takrat niso imeli niti načrta. Ker je imel v času poskušnje pravico pečati se s tem, s čimer se je sam hotel, je prosil za papir in risarske potreščine in se je lotil z največjo vnamo dela, kako napraviti načrt.

Gotovo ni nikdar delal stavbenik v težjih razmerah, ne preje in ne pozneje. Niti mize ni imel, da bi bil mogel razprostrti svoje obširne pole. Moral si je pomagati z žebliji na stni svoje celice.

Vrhtega je bil pa ozki prostor tudi zelo slabo razsvetljen. Da bi dnevno luč kolikor mogoče izrabil, je bil primoran premikati načrte na steni kakor se je pač pomikalo solnce na nebesnem oboku. Zato ni čuda, da je šlo delo le polagoma naprej in da je porabil celih šest mesecev, predno ga je dovršil. Tedaj ga je predložil ravnatelju jetnišnice. Ta se je izredno čudil, načrt je bil izvrsten; tudi ko so ga predložili strokovnjakom, so mu morali izreči nemejeno priznanje. Soglasno so izjavili, da je napravil nesrečni tovariš mojstrsko delo. Jetnišna upraviteljstva so priznala, da še nihče ni predložil boljšega jetniškega izdelka.

Zaprti arhitekt je bil zelo pnosen in srečen, ko so mu vse to povedali, pa je prosil, da sme prevzeti izpeljavo zidave. Dali so mu dovoljenje s pripombo, da bodo vsi rokodelci in delavci ravnotako kaznenci kakor on. Najprvo so napravili iz razumljivih razlogov zelo visok plot okoli stavbišča. Potem so svečano položili temelj in stavba se je začela dvigati, počasi, a varno. Velikanska je bila, uporabili so 35 milijonov 60.000 opek in vse so kaznjenci sami na stavbišču naredili in posušili. Druge sestavitvene dele so dobili iz Dartmoora in Portlanda, kakor smo že omenili.

Genialni stvaritelj načrta je bil tako neutrudljivo vstrajen, kakor da bi s tem dobil nazaj svojo čast in svojo življensko srečo. Tudi vsi drugi sostvaritelji, zidarji, tesarji, mizarji, steklarji, krovci, ključavničarji, slikarji i. dr. so poslali vse svoje moči v boj za novo stavbo. Nobene nepokorščine ni bilo opaziti, noben ni ušel. Brez vsake nezgode so veličastno stavbo dovršili.

s **Ljudje, kateri živijo brez soli.** Skoraj neverjetno je, da so po svetu raztreseni ljudje, kateri nikdar svoje hrane ne sole, da niti je soliti ne smejo, ako nočejo povzročiti neljubih posledic. To je deloma posebne vrste bolezen, ki se pojavi sem-

tertja tudi po civiliziranih pokrajinah, deloma pa je to vsled hrane same, ki jo uživajo mnogi nekulturni narodi. Večina narodov, ki biva v divjem stanu, soli niti ne pozna, dasi je nam neobhodno potrebna. Narodi, ki živijo na skrajnem severu večidel samo od rib, soli prav nič ne pogrešajo. Včasih nalove cele kopice rib in ker jih ne sole, začno sčasoma gniti in se vsa zaloga pokvari. Vedo pač, da bi gniloba s soljo preprečili, a vendar se ne zmenijo za to. Po vsem tem je uporaba soli v tem ali onem narodu tudi slučajno merilo za civilizacijo (omiko).

s **Nad sto let star konkurs.** Začetkom 19. stoletja je živel v Wittenbergu na Nemškem ravnatelj deželnega sodišča dr. Jungwirth. Slabo je gospodaril in kdorkoli je prišel z njim v dotiko, od vsakega si je kaj izposodil; tudi perice, šivilje, postrežnice, vsak je postal njegov upnik. Danes, čez sto let, znašajo njegovi dolgovi nad 200.000 mark. Da pa konkurs še sedaj ni končan, tiči vzrok v naslednjem: Dr. Jungwirth je imel neko posest, ki se ni smelo prodati. Po njegovi smrti je prevzelo saško dvorno sodišče oskrbovanje posestva in dolga in je poslalo vsako četrto leto čisti skupiček sodišču v Wittenbergu, da ga razdeli upnikom. To se godi še danes. Začetkoma je bilo 46 upravičenih upnikov, a njihovo število se je vsled naraščanja v rodovinah povečalo danes nekako do sto, s tem pa seveda pada vsota, ki pritiče vsakemu upniku. Tako sta zadnjič dobila dva zakonska povabila, naj prideta v Wittenberg po svoj delež. Res sta se napotila tja, napravili so pobotnico in dobila sta — reci in piši 45 pfenigov. Pa sta morala še precej od daleč priti.

s **Zadoščenje.** Rihard Wagner je bil včasih zelo surov, zlasti pri skušnjah. Nekoč so se pripravljali za Parčvala, v majhnem dvornem gledališču. Baletni mojster sloni ves zatopljen v krasno igro ob kučisi in prisluškuje. Tedaj ga opazi bistro Wagnerjevo oko. »Kaj stojite tukaj in zijate, osel stari, zakriči, saj nič ne razumete. Pojte raje na svoje mesto!« — Kakor bi bil padel z nebes, se splazi surovo napadeni proč, spremljan od tihega škodoželjnega smeha navzočih igralcev. Po skušnji povabi mojster svoje umetnike na večerjo v vilo Wahnfried. Razžaljeni baletni mojster pa pravi, da bo prišel le, ako mu da mojster zadovoljivo zadoščenje. Gledališče se sprazni, jedilna dvorana se pa polni. In res je bil tudi ogorčeni baletnik tam. »No,« ga vpraša soigralec začuden, »ali Vam je dal mojster zadoščenje?« — »Gotovo! Ko je zvedel, da nočem priti na večerjo, je prišel k meni in mi je rekel: Sedaj pa vidim, da ste res star osel! Temu prijaznemu povabilu se pa res nisem mogel ustavljati.«

s **Wilson in marseljeza.** Na nekem slavnostnem večeru v Parizu je Wilson, stoječ v najlepši loži, stoji poslušal ameriško in angleško himno. Ko je zadonela marseljeza, se je Wilson zganil, tolkel s programom, ki ga je držal v roki, takt in zapel s polnim glom francosko himno.

s Požar v hotelu. »Politiken« poroča iz Moldena na Norveškem: Veliki hotel v Moldenu je pogorel do tal; požar je izbruhnil ponoči, tako da so gostje, stanujoči v hotelu, morali skakati raz oken trinadstropnega poslopja, da si rešijo golo življenje. Kolikor se je moglo ugotoviti dosedaj, je poginilo v plamenu šest oseb, enajst jih je bilo pa težko ranjenih.

s Posebni vzroki smrti. Sibnyah, arabski učenjak, ki je živel v osmem stoletju, je umrl od razburjenosti nad tem, da Harun al Rašid ni priznal njegove učene razlage. — Španski bogoslovec je umrl zato, ker mu je papež očital podtaknjeno mesto iz spisov sv. Avguština. — Francoski zgodovinar Avriigny je umrl razburjen vsled popravkov, ki jih je napravil tiskar v njegovih spisih. — Slavn skladatelj Corelli je umrl, ker mu je Scarlatti dokazal slabo postavljeno noto v njegovi skladbi. — Italijanski pesnik Alessandro Guidi je nesel papežu Klementu XI. jako lepo napisanih šest homilij, a je med potjo našel v pisanju napako in vsled tega umrl. — Slavn Sofokles, dramatični pisatelj, je umrl od veselja. Kakor starček je javno prebral svojo novo žalostno in je delj časa pričakoval oceno izbranih ocenjevalcev. A ko je bila potem enoglasno v njegov uspeh razsojena, se je brez zavesten zgrudil in ni več vstal.

Nravnost ameriških plemen.

(Dalje.)

II.

Starši in otroci.

E. Bessels nam je svoj čas sporočil, da ameriške Eskimo-žene na King Williamski zemlji dojiyo svoje otroke redno do sedmega leta; včasih se celo dogodi, da se zatekajo štirinajst ali petnajstletni dečki k maternim prsom — požrtvovalnost matere, ki se nam evropskim kulturnim ljudem zdi zagonebna. — Ploss pravi, da je ljubezen severnoameriških Indijancev do svojih otrok tako nežna in iskrena, da si bolj nežne in iskrene ljubezni ne moremo predstavljati, in James Buchnau jo označuje z besedami: »Nič ni v stanu, da bi jih ločilo od svojih ljubljencev.« In zopet nam sporoča Ploss, da severnoameriški narodi tudi v časih lakote preskrbe predvsem svoje otroke, ki dobijo največ in najboljše iz zalog; pristavlja pa tudi, da svojih možkih otrok ne brzdajo niti najmanj, ker vidijo v nebrzdanosti dokaz njihove moči; sklicuje se na Hunterjevo poročilo, da matere svoje otroke dražijo in prenašajo celo udarce samo zato, da se more razviti pogum njihovih sinov. Za preskušnjo, koliko morejo pretrpeti, se morajo včasih mladi dečki podvreči strašnim mukam.

Pojdimo zopet med posamezne narode in seznanimo se z njihovimi tozadevnimi običaji.

Otroci Thlinkitov prejmejo kot nekako vez med zakonskim parom dve imeni: eno iz očetovega sorodstva, dru-

go iz materinega. Če pride kdaj pozneje tak deček do časti in ugleda, tako da svojega očeta družabno prekaša, tedaj se imenuje ta po svojem sinu in se zove »oče sina N. N.« — Male muti v Alaski pozdravijo z veseljem rojstvo dečka; novorojene deklice pa pogosto z zamašenimi usti pokladajo v gozdove, vendar pa so jim ženski potomci vseeno še ljubši ko sploh nobeni. Če je zakon brez otrok, tedaj zaničujejo ženo neposredno, posredno pa je to tudi za moža velika sramota. Ako ostane želja po otrokih neizpolnjena, tedaj se zakonci poslužujejo punčk za igračo, za katere skrbe matere z vso materinsko nežnostjo. Tako predvsem pri Patagonijcih v južni Ameriki. — Indijancem na Pudget Sundu so dobrodošli dečki ko deklice; strast pri igranju pa jih privede tako daleč, da igrajo za svoje lastne otroke. — Tšimuk — matere dojiyo svoje malčke do četrtega ali petega leta in jih nosijo, dokler ne izhodijo, v vrbovih koših s seboj. Družinsko življenje je patriarhalno; stari starši, starši in otroci živijo pod eno streho. Kadar se ločijo, tedaj je temu edino vzrok pomanjkanje prostora. V svojem skupnem življenju v eni domačiji, volijo Tšimuki najdelavnejšega in najpametnejšega za glavarja.

Pri Klamathih v severni Kaliforniji smatrajo otroke dotičnih žen, za katere se ni plačalo nobene cene, za nezakonske otroke in se tudi z njimi ravna, ko z nezakonskimi otroci. Nihče ne občuje z njimi; vsi izvenzakonski otroci pripadejo kakemu moškemu sorodniku njihove matere ko sužnji, morajo opravljati vsa težka dela in se smejo poročiti samo z njim enakimi. Vendar pa se lahko pozneje odkupijo, če razpolagajo z zadostno množino »all-cochickov«, to so školjke, ki se rabijo za prometna sredstva. — Shasti prodajajo neredko svoje otroke v suženjstvo. — Shosoni ali kačji Indijanci snejo, če nastane lakota, svoje otroke. Otrok pa iz previdnosti ne tepajo, ker mislijo, da bi s tem lahko ubili duha. — Pri Navajih obstoja postava, da starši ob svoji smrti ne pustijo svoje lastnine otrokom, temveč vnukom in vnukinjam. Da pa se izognejo tej postavi, darujejo nekateri svojim otrokom še za časa življenja vso lastnino. V splošnem veljajo pri indijanskih plemenih v Novi Mehiki dečki veliko več ko deklice. Celotna matere, ki so skušile vso budo svojega spola na svojem lastnem telesu, so tako globoko padle, da zanemarjajo lastne hčere, ker baje te pozneje plemenu manj koristijo ko sinovi. — Puebli skušajo vzgojiti svoje otroke v zdrave ljudi in jih zato že v najnežnejši mladosti navajajo k telesni utrditvi. Matere kopljejo svoje dojenčke v mrzli vodi, ali pa jih drgnejo s snegom; po zimi morajo otroci pripravljati drva in opravljati druga težka dela, da se privadijo mrazu; ob občinskih pečeh se ne smejo greti. — Čudno sredstvo, ki naj varuje njihove otroke pred vremenskimi vplivi je iz-

našla stariška skrb pri Pericuih v spodnji Kaliforniji; tam namažejo male otroke z mazilom iz oglja in urina. — Chichimec-matere dojiyo svoje otroke do osmega leta, če tega ne preprečijo novorojenčki. — Pri nekaterih plemenih Amerike, kakor sploh pri mnogobrojnih narodih vseh delov sveta, nam dokazujejo različne svečanosti, ki prevevajo otroško življenje, veliki pomen potomstva za starše. Tako imajo Cori v Mehiki ob zaključku prvega leta svečanost, ki se je udeležijo nekateri sorodniki. Mati in otrok, stric ali teta, katerih ime otrok nosi, sedijo v sredi kroga, ki ga tvorijo sorodniki. Drugi praznik sledi, ko otrok dobi vse zobe; takrat dobi tudi prvo boljše jed. Ko dovrši otrok dvanajsto leto, pride tretja svečanost: otrok se sme prvič opiti z vinom. (Dalje.)

Aprovizacija.

a Aprovizacija južne železnice deli sladkor za mesec majnik. V zalogi ima tudi krompir, fižol in koruzni zдроб ter kis.

Zagrebska borza.

LDU Zagreb, dne 17. maja. Zaključni kurzi na današnji borzi:

	Donar:	Blago
Banka za trg., obrt in industrijo	787	—
Banka in hranilnica za Primorje na Sušaku,	495	—
Hrvatska eskomptna banka	1970	1380
Eskomptna in menj. banka, Brod nove delnice	—	390
Hipotekarna banka, Zagreb	—	390
Narodna banka Zagreb	424	427
Obrtna banka	425	228
Poljedelska banka,	95	98
Prva hrvatska hranilnica	7975	—
Rečka pučka banka, nove deln.	205	214
Zemaljska banka, nove delnice	685	695
Slavonska, banka za les. industr.	850	900

Bolečine v prsih imajo posledice, ker boleče prsi ovirajo kretanje sopečih pljuč. Zato moramo bolečine v prsih hitro odstraniti, kar se nam posreči hitro z masažami s Fellerjevim bolečine tolažečim »Elzafluidom«. Priporočamo ga več nego 100.000 zahvalnih pisem, 6 dvojnatih ali 2 specialni steklenici pošlje za 24 K lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatrž št. 245 (Hrvaško). Tudi Fellerjeve voljno dvajajajoče rabarbarske »Elzakroglice« so dobre. 6 škatlic 12 K. Omoč in poština se računa posebej in najceneje. Kdor naroči več ob enem, mnogo prihrani. (I)

Vdelo se sprejme

takoj proti dobri plači več:

tesarjev, stavn. mizarjev, kolarjev, zidarjev, kleparjev in koscev.

Zglasiti se je pri »Državni posredovalnici za delo« v Ljubljani, (Gradlišče štev. 4).

SLIKARSKO in PLESKARSKO

delo sprejema po najnižjih cenah Anton Slopšek, Ljubljana, Zvezdarska ulica št. 4.

Kapitan Dodero.

Italijansko napisal A. G. Barilli.

(Dalje.)

»Kajla Lapi bom rešila jaz, prisegam!« je rekla princeza s kraljevske dostojanstvenostjo in dvignila glavo. »Toda če ne bo hotel... če mu ne bo tu na Okvenakati všeč, mu bo gotovo moj brat izpolnil vsako željo.«

Ko je to govorila, prijatelji, je bila lepa, ... pri moji veri, lepa ... da nimam primere zanjo. Njene temnomodre oči so se iskrale pod dolgimi trepalnicami; beli zobje so se svetili med koralnordečimi ustnicami. Toda dosti, moja brada je zdaj že siva, in če govorim o takih stvarih, se mi poda kakor medvedu ples. Vse to si predstavljajte sami, kakor se vam zdi, jaz nadaljujem svojo pripoved.

»O, ne!« sem vzkliknil, nevede kaj delam in govorim. — »Kajla Lapi ne želi ničesar več. Kajla Lapi ne bo ljubil nobene žene, ker si ne upa dvigniti oči do tiste, ki je ranila njegovo srce.«

Prestrašil sem se svoje predrznosti in umolknil. Kratek odmor med mojimi in princezinimi besedami se mi je zdel cela večnost, kakor grozen prepad, ki je zazijal pod mojimi nogami. Drzni Francoz pa me je debelo gledal, kakor bi hotel reči: »Ti si vrag! Ti se še smrti ne bojiš!«

Princeza Jutranja Rosa me je sanjavo pogledala.

»In kdo je to?« je vprašala. »Vse tu je pokorno mojemu mogočnemu bratu. Katera tu bi se upirala, da postane žena Kajle Lapi, ako zapove on?«

»Princeza, vi ne poznate naših šeg. Pri nas ljubimo ... in smo ljubljeni ...«

»Kakor pri nas!«

Toda pri nas ne silimo nikogar. Pri nas žena ni vajena take pokorščine; in če se brani, ni upanja, pa naj ji zapoveduje cel svet.«

S temi besedami sem se sicer od svojega prvotnega namena nekoliko oddaljil, toda princeza me je s preprosto radovednostjo silila, da sem šel še dalje.

»Ali bi se pa kaka žena v tvoji domovini branila, če bi jo želel ti za ženo?«

O, ti dobra preprostost! Da, to je bila resnična jutranja rosa, še nedotaknjena od vročih solnčnih žarkov. Labsolu je stal tu kakor človek, ki je spoznal, da je postal kot tretja oseba pri razgovoru nepotreben. Povešenih oči je molčal. Nisem vedel, kaj bi bil rekel, vendar sem moral odgovoriti: »Princeza, kaj ko bi kak minister mogočnega Urutukte želel njegovo sestro Jutranjo Rosa za ženo?«

»Jutranja Rosa bi se upirala,« je vzkliknila deklica in zardela, toda ponosno odkimala.

»In vendar uživajo ministri vašega brata visoko čast in so prvi za njim.«

»Kaj potem?«

»Lepo! Vse to torej nima nobene vrednosti. In ravno zato lahko pri nas more ženska zavrniti roko, ki jo ji ponudi mož.«

»Ah, razumem,« je pripomnila Jutranja Rosa. »Odkloni moža, ki ga nima rada.«

Povesila je glavo in se zagledala v cvetke.

7.

Vsi trije smo umolkli in nihče ni vedel, kaj naj reče, ko je prišel četrti. Ko ga je princezinja zagledala, kako je planil k meni, se je prestrašila in hotela zbežati. Toda ko je videla, da samo skače okrog mene in mi ne stori nič žalega, se je pomirila.

»Ubogi Apolo! Urutuktovo spremstvo ga mi je bilo vzelo, preden so me zaprli. Mislil sem, da so ga že davno raztrgali.«

»V veliko čast si štejem,« je Labsolu slovesno povzdignil glas, »da svoji milostni princezinji predstavim domačo žival naše domovine, žival, ki je človeku pravi prijatelj. Imenujejo jo na vse mogoče načine, samo pes mu navadno ne pravijo, vsa njegova govorica pa je: vav, vav — a zna več, kakor pove. Brez skrbi ga lahko pogladite, ne tako kakor naše papige, ki me vedno zgrabijo s klunom, kadar hočem biti prijazen z njimi, in kriče nad mano: tukra, tukra!«

Mislil, da sem vam že povedal, da pomeni to pri nas tepec.

Princezinja še vedno ni upala iztegniti roke, da bi pogladila psa.

»On je še edini prijatelj, ki je še ostal Kajli Lapi, dokler ni poznal še Labsola in ni vedel, da je lepa princeza Jutranja Rosa njegova zaveznica. Apolo, pridi in pozdravi zapovednico!«

Pes me je na mah ubogal. Povzpел se je na zadnjih nogah, oči uprl v princezo ter tako stal ravno kakor sveča. Pogladila ga je po mojem zgledu. Od tistega dne je bila tudi Apolonova sreča gotova.

Princeza ga je sprejela v svoje varstvo. Neprenehoma ga je gladila, vse ga je visoko cenilo in spoštovalo in če ga niso ravno sladkali s sladkorjem, so bile vzrok samo krajevne razmere, kajti tam takih sladkosti še ne poznajo.

Pol ure nato sem se poslovil od princezinje. Ta prvi obisk je bil čez navado in proti pravilom dostojnosti dolg. Drugi dan seveda zopet prideva z mojim vodnikom. Da bi prežanjal dolgi čas, sem se z vso pridnostjo poprijel učenja. Nepotenti učitelj okvenakosčine mi je že pri prvi vaji nametal kopo besedi za vsakdanjo rabo. Moja naloga je bila, da si prisvojim za silo tamošnji jezik — da bi me vsaj za silo razumeli — in da bi bil všeč.

Komu? To vendar veste! Nji, nebeški Jutranji Rosi.

»Tu bo treba previdnosti, in sicer največje previdnosti. Meni bo v največje zadoščenje, če moja učenka ne bo hotela za moža nobenega divjaka. Dovolj sem se trudil pri nji,« mi je zapovedoval Labsolu. »Toda pomislite, da si Tururu (tu moram pripomniti, da se to pravi po naše dolgo-uhéz), ki je kot prvi minister največja glava za kraljem, že dolgo beli glavo, kako bi dobil kraljičino za ženo. Zdaj, ko še živite in bo princeza vašo smrt zadrževa-

la, morate poizkusiti, da postanete na kak terikoli način kralju neobhodno potrebni.«

»Jaz?«

»Da, vi. Kaj pa znate najbolj?«

»Jaz? ... Najboljše znam računati.«

»To je slabo. Kaj vam more to koristiti?«

»Študiral sem veliko v šoli, tudi zase precej prebral, a zdaj svojemu spominu ne zaupam več tako kakor v mladosti.«

»Dobro, pustite svoje knjige, tu nimamo knjigarjev. Na kaj drugega morava misliti. Če bi na primer znali plesati. Jaz sem se že postaral, da bi se še s tem pečal. Kaj menite?«

»Odkrito vam priznam, da nisem nikdar plesal in da sem nasprotnik plesa.«

»O vraga! Stvar je vedno bolj zamo-

tan!«

»Poslušajte! Imam še svoje instrumente: šestilo, zemljevid in podobne stvari.«

»Vse to je zanič. Menite, da bote s tem kaj dosegli? S svojimi instrumenti lahko vodite pri vas vojsko, a pri nas vsi čolni mogočnega Krutukte ne potrebujejo niti enega instrumenta. Lahko poiščete svoje igrače, a nikar ne mislite, da bote s njimi zbudili tu kako zanimanje.«

»Čeprav ne,« sem odgovoril. »Vendar bom poizkusil s svojimi instrumenti izpolniti zemljevid in narisati vanj tudi naš bla-

ženi otok.«

Blaženi otok? Tako sem govoril resnično takrat. Princezine oči so me oslepile, in če bi me bil takrat kdo vprašal, li hočem v domovino, vam povem, da bi vkljub smrtni nevarnosti, vkljub vsemu strahu ne hotel iti nikamor. Tak je človek, dokler še nima sivega lasu na glavi!

Od tega trenutka sem bil zelo pridn. Največ sem bil v Labsolovi družbi, vsak dan sem upogibal kolena pred mogočnim Krutukte in moji členki so skoro otopeli vsled samega priklanjanja pred nemarnim ministrom Tuturom.

Ves dvor je navadno šel vsak dan ali na lov v gorovje ali na morje, ki je bilo bogato rib. Izprosil sem si milost, da sem se udeleževal tudi jaz teh zabav, in ne brez uspeha. Divjaki so znali loviti samo s trnekom, naučil sem jih uporabljati mrežo. Uspeh je bil nepričakovano dober.

»Vidite, to je dobro!« je vzkliknil Labsolu ves presenečen. »Poizkusite te ljudi na tak način izobraževati, poizkusite, da jim postanete potrebni in vse je dobljeno.«

(Dalje.)

4 % državno posojilo

se vrne v

6 mesecih!

izdajatelj konsorcij »Večernega lista«.

Odgovorni urednik Viktor Cenčič.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.